

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Česká Lípa 20.6.2011
č.j. SRS 041279/2011

Oblastní odbor SRS

Pražská 765

440 01 Louny

Zpráva č. 12 Oblastního odboru Louny o výskytu škodlivých organismů a poruch za období 13. 6. - 19. 6. 2011

1. Počasí

Ve sledovaném období se velmi rychle střídalo slunečné a zamračené až deštivé počasí. Denní teploty se pohybovaly mezi 18 °C až 27 °C a noční teploty mezi 8 °C až 14 °C. Srážky přecházely přes celé území severních Čech ve formě mírného deště i ve formě prudkých lokálních bouřek s příchlovými dešti i kroupami. Na konci období vál čerstvý až prudký nárazový vítr.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Bylo zjištěno lokální poškození rostlin po krupobití, v okolí Kozákova bylo zaznamenáno lokální splavení ornice z kukuřice, brambor a sóji vlivem silného příchlového deště. V obilovinách probíhá preventivní fungicidní ošetřování proti původcům klasových chorob a případné insekticidní ošetření proti mšicím. Pokračuje ošetřování proti mandelince bramborové a plísní bramboru v porostech brambor. Ve chmelnicích pokračuje ošetřování proti peronosporě chmele a svílušce chmelové, ve vinicích proti plísní révy a padlí révy. Mezdobá košťálová zelenina se ošetřuje proti mšici zelné a cibule a pórek se ošetřují proti plísní cibulové a třásněnce zahradní. V sadech se nyní ošetřuje především proti strupovitosti. Na polích probíhá sklizeň brambor, hrachu, košťálové zeleniny, cibule. Dokončuje se sklizeň jahod.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 65-73 BBCH)

V okrese Litoměřice (Děčany, 8. 6.) byl laboratorně ověřen a potvrzen pozitivní výskyt **vírové zakrslosti pšenice (Wheat dwarf virus).**

Zjištěn střední výskyt **hnědé rzivosti (Puccinia recondita)** v okresech Děčín (Filipínky, 15. 6.) a Louny (Žatec, 16. 6.). V okrese Česká Lípa (Ramš, 4. 6.) byl pozorován první, velmi slabý, výskyt tohoto patogena.

Od června/července (srpna) se objevují na líci listů méně často na pochvách, zřídka stéblech okrově hnědé až rezavě červené kupky, které pukají a uvolňují spory (uredospory).

Chemická ochrana přichází v úvahu, pokud ve fázi 39 DC (těsně před metáním) se vyskytují kupky na 5-15 % odnoží nebo ve fázi 59 DC (konec metání) se nacházejí kupky na 10-20 % odnoží (u silně náchylných odrůd platí nižší čísla).

Vzhledem k poměrně pozdním a nepravidelným výskytům rzi pšeničné vznikají problémy s včasným a tím i rentabilním nasazením fungicidu. Používáme-li přípravky proti padlí travnímu či tečkované plevové a listové skvrnitosti pšenice (braničnatce plevové), doporučujeme, zejména u odrůd náchylných vůči rzi pšeničné, volit ty přípravky, které ve svém spektru účinnosti mají uvedenu i účinnost proti rzi.

Zjištěn střední výskyt **černé rzivosti trav (*Puccinia graminis*)** v okrese Semily (Příšovice, 13. 6.).

Objevuje se až koncem června a v červenci v podobě cihlově rezavých podlouhlých kupek uredospor. Vyskytují se (na rozdíl od rzi pšeničné) převážně na listových pochvách a stéblech. Kupky mají odchlípenou pokožku.

Vzhledem k pozdním, náhlým a nepravidelným výskytům epidemií je rentabilita zásahů nepravděpodobná. Případné ošetření porostu – viz hnědá rzivost.

Zjištěn první výskyt **žluté rzivosti pšenice (*Puccinia striiformis*)** v okrese Litoměřice (Nížebohy, 13. 6.).

Již na podzim se mohou objevit nejprve na špičkách listů malé nenápadné žlutooranžové jednotlivé kupky s uredosporami. Od časného jara (duben, květen) se šíří na listech typické prosvětlené proužky, na kterých za podmínek příznivých pro rez záhy vznikají citrónově žluté ihned pukající kupky, uspořádané kolem listových nervů. Proužky se šíří, splývají v dlouhé pruhy a posléze se kupky objevují na plevách, pluchách i obilkách. Při počínající závažné epidemii se v porostu zprvu objeví již z dálky viditelná žlutá ohniska napadených rostlin a pak se napadení rozšíří na celý porost.

Případné ošetření porostu – viz hnědá rzivost.

Zjištěn střední výskyt **tečkované plevové a listové skvrnitosti pšenice (*Phaeoasphaeria nodorum*)** v okrese Ústí nad Labem (Brožanky, 16. 6.).

Napadené mohou být již klíčící rostliny, u kterých se objevují zahnědlé klíčky a zakrnělý růst. Mnohem častěji se choroba projevuje až od sloupkování a hlavně po vymetání. Na listech se objevují žlutavé skvrny obvykle 1cm dlouhé a několik milimetrů široké, větvenovité. Pletivo skvrn rychle zasychá a hnědne. Skvrny se mohou rychle šířit a list pak předčasně usychá. Jiné houbové choroby (např. *Ascochyta* sp., *Mycosphaerella graminicola*) způsobují podobné skvrny a rozlišení je obtížné. K jednoznačnému druhovému rozlišení je nutné mikroskopické hodnocení spor jmenovaných hub. Napadeny mohou být i listové pochvy a stébla. Na plevách a pluchách se brzy po vymetání objevují malé hnědofialové tečky. Potom se od horních částí plev, šíří hnědé skvrny. Za vlhka se v odumřelých pletivech objevují hnědočerné body-pyknydy, které obsahují pyknostry houby.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze objevení se posledního listu BBCH 37 do BBCH 51 (metání). Při méně vlhkém počasí lze považovat za prahovou hodnotu 15-40 % napadených listů, při trvajících bohatých srážkách 5-15 % napadených listů. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Zjištěn střední výskyt **tečkované listové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** v okrese Louny (Žatec, 16. 6.).

Na klíčících rostlinkách jsou patrné hnědé nekrotické skvrny a deformace klíčků. Typické příznaky se objevují na nejstarších listech, v některých letech již na podzim, ale hlavně v předjaří a na jaře. Primárním příznakem jsou široce oválné, sytěji zelené, „olejové“ skvrny, které se šíří, stávají se nepravidelnými, rychle zasychají, a na napadeném pletivu se tvoří množství plodniček houby, viditelných jako drobné černo hnědé tečky. Napadené listy obvykle odumírají. Při projevu onemocnění v pozdějších fenofázích se na listech objevují protáhlé, žluté, rychle zasychající skvrny, které často splývají. Také v tomto případě se na nich tvoří množství plodniček houby. K jednoznačnému druhovému rozlišení je nutné mikroskopické hodnocení, které je založeno na rozdílné morfologii spor obou skvrnitostí pšenice

Případné ošetření porostu – viz tečkovaná plevová a listová skvrnitost pšenice.

Silný výskyt **kyjatky travní (*Metopolophium dirhodum*)** byl pozorován v okrese Louny (Hnojnice, 16. 6.).

Tato mšice se nachází výlučně na listech. Při masovém výskytu způsobují všechny druhy mšic poškození rostlin posátím, přenosem viróz a vylučováním medovice. Největší škody působí v období kvetení a mléčné zralosti. V porostu se kontroluje 50 odnoží odebraných při průchodu porostem minimálně 20 metrů od okraje porostu.

Přímá ochrana aficidy a insekticidy je vhodná při výskytu 3 a více mšic na jednu kontrolovanou odnož v období konce metání.

JEČMEN OZIMÝ (RF 65-77 BBCH)

V okrese Česká Lípa (Blíževedly, 15. 6.) byl pozorován střední, ohniskově silný, výskyt **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)**.

Na ječmeni: od konce sloupkování na čepelích a pochvách listů zprvu vodnaté, modravě šedé skvrny, obvykle 0,5-2 cm dlouhé, které záhy od středu usychají a mění barvu na šedobílou. Tvar skvrn oválný až podélný, často s jedním koncem špičatým. Skvrny dostávají tmavohnědý okraj, který ostře ohraničuje skvrnu od zdravého pletiva. Pokud vznikne skvrna na bázi listové čepele, může přerušit úplně přísun živin a list zasychá. Od mléčné zralosti mohou být napadány i klasy, příznaky však jsou méně nápadné.

Použití fungicidu přichází v úvahu obvykle od fáze 37 DC (objevení posledního listu) do fáze 39 DC (plně vyvinutý praporcový list) při šíření choroby. Za orientační prahovou hodnotu lze považovat u ječmene 20-30 % napadených druhých až čtvrtých listů shora. Vzhledem k charakteru fungicidů povolených na spálu ječmene lze přitom skvrny spály a síťovité a okrouhlé skvrnitosti počítat. Při pozdější aplikaci fungicidů je třeba pečlivě zhodnotit možnost použití přípravku na ochranu rostlin při dodržení ochranné lhůty.

První slabé výskyty **lemované stébelné skvrnitosti pšenice (*Ceratobasidium cerealis*)** a **stéblolamu (*Oculimacula vallundae*)** byly pozorovány v okrese Teplice (Světlce, 16. 6.).

Silný výskyt **mšice střemchové (*Rhopalosiphum padi*)** byl pozorován v okrese Louny (Libyně, 14. 6.).

Tato mšice se nachází především na stéblech a stopkách klasů. Při masovém výskytu způsobují všechny druhy mšic poškození rostlin posátím, přenosem viróz a vylučováním medovice. Největší škody působí v období kvetení a mléčné zralosti. V porostu se kontroluje 50 odnoží odebraných při průchodu porostem minimálně 20 metrů od okraje porostu.

Přímá ochrana aficidy a insekticidy je vhodná při výskytu 3 a více mšic na jednu kontrolovanou odnož v období konce metání.

Na lehčích půdách v okr. Litoměřice se při okrajích porostů začal projevovat ohniskový výskyt **chundelky metlice (*Apera spica-venti*)**.

JEČMEN JARNÍ (RF 71 BBCH)

V okrese Ústí nad Labem (Velké Březno, 16. 6.) byly pozorovány první slabé výskyty **kyjatky osenní (*Sitobion avenae*)** v klasech.

ŽITO SETÉ (RF71)

Silný výskyt **hnědé rzivosti (*Puccinia recondita*)** bylo pozorováno v okrese Louny (Vesce, 14. 6.).

Případné ošetření porostu se v této růstové fázi již nedoporučuje.

LUSKOVINY

HRÁCH (RF 61-75)

V okrese Liberec (Chrastava, 16. 6.) byl zjištěn první výskyt **obaleče hrachového (*Cydia nigricana*)** ve feromonových lapačích a v okrese Litoměřice (Račiněves, 15. 6.) byl zjištěn první výskyt housenek v luscích.

Zjištěn první výskyt **kyjatky hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** v okrese Liberec (Chrastava, 16. 6.).

OLEJNINY

ŘEPKA JARNÍ (RF 61 BBCH)

V okrese Litoměřice (Radovesice) byla zvolena k ošetření proti houbovým chorobám biologická forma ochrany (Polyversum).

MÁK (RF 45-50 BBCH)

V okrese Litoměřice (Chotěšov a Slatina, 13. 6., Trnovany, 16. 6.) byl zjištěn první výskyt imág a vajíček **krytonosce makovicového (*Neoglocianus maculaalba*)** na květním poupěti a makovičce.

OKOPANINY

CUKROVKA (RF 35 BBCH)

Zjištěn ohniskově střední výskyt **osenic (čeled' *Noctuidae*)** v okrese Liberec (Svijanský Újezd, 13. 6.).

Housenky prvních instarů se živí listy a později zalézají do půdy, kde pokračují v žíru na kořenech. Insekticidní postřik je vhodný v období před ukrytím housenek do půdy.

BRAMBORY (RF 55-65)

První slabý výskyt **plísňě bramboru (*Phytophthora infestans*)** byl pozorován v okrese Ústí nad Labem (Svádov, 16. 6.).

Na listových stoncích se zprvu mohou vyskytnout ojediněle hnědé, zahrňující skvrny. Na listových úkrojích se objevují prvé příznaky na okrajích či špičkách: nažloutlé až světle zelené olejovité skvrny, které záhy hnědnou a zasychají. Na rozhraní zdravého a napadeného pletiva lístku se vytváří přechodná světle zelená zóna, na které se za vlhka na rubu vytváří šedobílý plísňový nálet. Za vlhkého počasí se skvrny velmi rychle šíří do horních listových pater a zachvacují celé listy a trsy. Na napadených hlízách vznikají na pokožce nepravidelné, často nenápadné, hnědé až olověně šedé skvrny, které později poněkud propadají. Pod skvrnami se na řezu nachází rezavě hnědé pletivo, neostře ohraničené od pletiva zdravého ("hnědá hniloba"). Tato hniloba později často přechází v hnilobu mokrou (následná infekce bakteriemi), která zničí celou hlízu.

Rozhodující ochranu nať poskytuje nasazení fungicidů. Nať musí být po celou dobu náletu spor chráněna fungicidním přípravkem. Postřiková jícha musí proniknout do porostu, čehož lze dosáhnout nízkou pojezdovou rychlostí a dostatečným pracovním tlakem. Pro účinnou a rentabilní ochranu je důležité zejména stanovení termínu prvního ošetření, které vždy má být preventivní, před výskytem choroby. První ošetření se signalizuje u jednotlivých skupin odrůd. Prognózy lze nalézt na portále Státní rostlinolékařské správy v sekci škodlivé organismy, prognózy. V případě, že nejsou k dispozici podklady pro zpracování některé z prognostických metod, lze signalizovat na základě růstové fáze porostu. U odrůd náchylných k výskytu plísňě bramborové se první ošetření signalizuje v době zapojování porostu v řádcích a u méně náchylných odrůd při zapojení porostu mezi řádky.

Silný výskyt larev **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** ve všech vývojových stádiích byl pozorován v okrese Ústí nad Labem (Svádov, 16. 6.) a u drobných pěstitelů v okrese Litoměřice (Libotenice, Hrobce, České Kopisty, Trávnice).

Škodí žírem brouků i larev, při přemnožení může docházet k holožírům. Za slunečného počasí v době mezi 9-17 hod. se prochází porostem ve směru výsadby. Při každém průchodu se kontrolují řádky a zaznamenává se počet brouků nebo ohnisek larev. Počet a délka průchodů se stanoví tak, aby bylo prohlédnuto 0,1 ha. U porostů větších než 10 ha se prochází a prohlíží 0,2 ha. Porost je nutno projít nejméně 4x na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení. Škodlivý výskyt je udáván při překročení hranice 100 brouků nebo 140 ohnisek larev na 1/ha.

Ošetření lze průběžně provádět povolenými přípravky na ochranu rostlin.

CHMEL (RF 33-39 BBCH)

Střední výskyt **svilušky chmelové (*Tetranychus urticae*)** byl pozorován v okrese Louny (Kněžice, 14. 6.).

Na chmelu saje sviluška na spodní straně listů, na kterých se zpočátku objevují žlutavé, difuzní skvrnky, ty se rychle zvětšují a listy žloutnou až červenají (tzv. měděnka listů). Na spodní straně listů se objevuje pavučinka se sviluškami, poté napadají chmelové šišťice, ty následně hnědnou a zasychají.

Z hlediska signalizace se doporučuje provést ošetření v době před květem chmele při počtu 5 svilušek na list či zjištěných puchýřích po sání svilušek do výšky 1 m. V době od počátku květu chmele je nezbytné provést ošetření již při jakémkoliv výskytu škůdce proto, aby nedošlo k poškození květu a následně i chmelových hlávek.

OVOCNÉ DŘEVINY

Jádroviny

JABLOŇ (RF 73-76 BBCH)

Pozorován silný výskyt **padlí jabloňe (*Podosphaera leucotricha*)** v okrese Litoměřice (Soběnice, 15. 6.) a první slabý výskyt tohoto patogena v okrese Česká Lípa (Pavlovice, 16. 6.).

Bělavé moučnaté povlaky na letorostech, listech, květech a mladých plodech. Povlaky jsou tvořeny podhoubím, na němž se na konidioforech diferencují konidie. Padlí jabloňové je povrchový parazit, do pletiv hostitele pronikají haustoria, která zajišťují výživu houby. V důsledku poškození a odumírání povrchových buněk se postižené části zbarvují šedozeleně, dochází k redukci růstu a k deformacím až zasychání letorostů a listů. Na napadených plodech se projevuje nápadná síťovitá rzivost, která je patrná až do sklizně. Při sekundární infekci vyvinutých listů vznikají světle zelené neohraničené skvrny, obvykle jen s nenápadným porostem podhoubí, dochází k mírným deformacím listů.

Chemická ochrana je nezbytná především u náchylných odrůd na lokalitách pravidelného výskytu. Poprvé se ošetřuje v období těsně před, či na počátku sekundárního šíření choroby (1-2 týdny před květem) a dále dle potřeby až do července. Interval mezi postřiky by měl zohlednit infekční tlak (vhodnost podmínek pro šíření a skutečný výskyt) a možnosti použitého fungicidu (7-14 dnů). Převážná část fungicidů používaných proti strupovitosti jableň je účinná také na padlí jabloňové.

Zjištěn silný výskyt **vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigerum*)** v okrese Louny (Židovice, 16. 6.).

V létě na větvích a na starém dřevě jabloní husté bílé vložkovité povlaky, pokrývající kolonie mšic. Po rozmáčknutí tvoří červenou kaši. Na větvích a kořenech rozmanitě utvářené nádorky, později infikované různými houbami. Větvě se deformují a odumírají.

Nejvhodnějším termínem k ošetření je období myšího ouška, kdy za teplých dnů mšice opouštějí zimní úkryty a vylézají po kmenech do korun stromů. Později se jableň ošetřují při zjištění deseti a více kolonií vlnatky krvavé na 100 letorostech. Ošetření se podle potřeby opakuje. Doporučuje se do postřikové kapaliny přidat smáčedlo. Jableň musí být přípravkem dokonale ošetřeny. Jakékoliv rány na jableních mají být ošetřeny.

Zjištěn silný výskyt **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** v okrese Louny (Židovice, 16. 6.) a střední výskyt v okrese Liberec (Svijanský Újezd, 13. 6.).

Sledování letu imag do feromonových lapáků se provádí 2x týdně od 10. 5. do 15. 9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Signalizace nutnosti a doby ošetření závisí na volbě použitého přípravku. Ovicidy se používají ve dvou až třítydenních intervalech po ukončení květu jabloní, jakmile se zjistí ve feromonových lapačích úlovek 10 a více motýlků na lapák za 3-4 dny. Potřeba ošetření larvicidy se určuje kontrolami kladení škůdce, vizuálními prohlídkami 100 náhodně vybraných

plodů. Práh hospodářské škodlivosti jsou 2 vajíčka na 100 náhodně zvolených plodů a k nim přilehlých listů.

Zjištěn střední výskyt **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** v okrese Litoměřice (Dobříň, 15. 6.).

Sledování letu dospělců obaleče jabloňového do feromonových lapáků se provádí 2x týdně od 1. 5. do 15. 9.

Termín larvicidního ošetření je podle signalizace cca 7-12 dní po vrcholu letové vlny.

Zjištěn střední výskyt **obaleče zimolezového (*Adoxophyes orana*)** v okrese Liberec (Svijanský Újezd, 13. 6.).

Sledování letu dospělců obaleče zimolezového do feromonových lapáků se provádí 2x týdně od 1. 5. do 15. 9.

Na housenky 1. generace je nutné provést larvicidní ošetření v době maxima líhnutí (při >5 motýlů/lapák za 1 týden). Je-li let rozvleklý a nezaručuje-li délka reziduální účinnosti 1. aplikace dostatečnou spolehlivost, provedeme ještě 1 zásah.

HRUŠEŇ (RF 74-75 BBCH)

Pozorován první výskyt **rzivosti hrušně (*Gymnosporangium sabinae*)** v okrese Litoměřice (Kleneč, 17. 5.), monitorovaný pozemek je též silně zaplevelen **pcháčem oset (*Cirsium arvense*)**.

Rez hrušně je dvojbytná rez. Hostitelem jsou všechny druhy rodu hrušeň a jalovec. Základem ochrany je dostatečná izolační vzdálenost mezi hostiteli (alespoň 150 m). Ohrožené výsadby je třeba v době před květem a po odkvětu ošetřit fungicidem proti strupovitosti hrušně, který má dobrou vedlejší účinnost proti rzi.

V okrese Louny (Židovice, 16. 6.) byl pozorován první výskyt **mery hrušňové (*Cacopsylla pyricola*)**.

ZELENINA

CIBULE (RF 16-18 BBCH)

Byl zjištěn první výskyt **květilky cibulové (*Delia antiqua*)** v okrese Louny (Žatec, 17. 6.) u drobných pěstitelů.

Zelí (RF 15-41 BBCH)

První slabé výskyty **mšice zelné (*Brevicoryne brassicae*)** byly pozorovány v okresech Litoměřice (Trávčice, 17. 6.) a Ústí nad Labem (Svádov, 16. 6.).

Za Oblastní odbor Louny zpracoval: Luboš Pomichálek